

KIRSAL TURİZM VE KALKINMA ETKİLEŞİMİNDE BODRUM YEREL HALKININ TURİZM ALGISININ BELİRLENMESİ

INTERACTION BETWEEN RURAL TOURISM AND DEVELOPMENT DETERMINATION OF TOURISM PERCEPTION OF BODRUM LOCAL PEOPLE

Öğr. Gör. Kadir BAYSAL

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, Muğla / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0003-2652-6767

Dr. Öğr. Üyesi Melahat YILDIRIM SAÇILIK

Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Erdek Meslek Yüksekokulu, Balıkesir / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-5399-8607

ÖZET

Yerel halkın turizmi algılayış tarzının belirlenmesi, turizm faaliyetlerinin planlanmasında ve kırsal kalkınmanın sağlanmasında büyük önem arz etmektedir. Kırsal turizm ve kalkınma etkileşiminde, yerel halkın turizme bakış açısı, turizmi nasıl algıladığı, turizm gelişimine hazır olup olmadığı, turistlerle olan iletişim şekli ve turizm hareketliliğinden beklentileri, turizm algılayış unsurları olarak nitelendirilmektedir. Bu unsurların nasıl şekillendiğinin ortaya çıkarılmasıyla, destinasyonda turizmin sürdürülebilirliği konusunda gerekli önlemler alınabilmektedir. Çalışmada, ülkemizde turizmin en yoğun olarak yaşandığı destinasyonlardan biri olan ve farklı kültürlerin bir arada bulunduğu Bodrum'da yerel halkın turizmi nasıl algıladığı, turizm gelişimine bakış açısı ve turizmin gelişmesi için neler yapılması gerektiği konusunda yaklaşımlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada, Bodrum'da turizm faaliyetlerinin planlı olarak gerçekleştirilmesi ve turizme dayalı kalkınmanın sağlanması için işletme ve destinasyon yöneticilerine önemli çıkarımlar sunulmuştur. Bu açıdan önem arz eden çalışmanın alan araştırmasında anket tekniği kullanılarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS programında analiz edilerek bulgulara ulaşılmıştır. Yapılan analizler sonucunda Bodrum'da ekonomik getirinin daha çok turizmden sağlanması sebebiyle, yerel halkın turizm gelişiminden beklentisinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bodrum yerel halkı turizmi, yaşam kalitesinin artırılmasında; çevrenin, tarihi ve kültürel yapının korunarak, sürdürülebilirlik sağlanmasında önemli bir araç olarak görmektedir. Bodrum turizm imkânları, doğal çevre ve tarihi özellikleri açısından zengin olmakla birlikte, araştırmaya katılanların çoğu bu imkânların turizm açısından gerektiği gibi kullanıldığını savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bodrum, Kırsal Turizm ve Kalkınma, Turizm Algısı, Toplum Kültürü, Sürdürülebilir Turizm Gelişimi

ABSTRACT

The determination of the way that local people perceive tourism is of great importance in planning tourism activities and ensuring rural development. In the interaction between rural tourism and development, the point of view of the local people in terms of tourism, how they perceive tourism, whether they are ready for tourism development, the way of communication with tourists, expectations from tourism mobility are described as elements of tourism perception. By revealing how these elements are shaped, necessary precautions can be taken about tourism sustainability in the destination. In the study, it has been aimed to reveal the approaches of the local people about how tourism is perceived, the point of view of tourism development and what should be done to develop tourism in Bodrum, which is one of the destinations where tourism is most concentrated in our country and where different cultures coexist. Furthermore, in the study, important deductions were given to the management and destination managers in order to realize the planned tourism activities in Bodrum and to provide tourism based development. In the research area of the study which is of great importance, in this respect, face-to-face interviews were

conducted using survey technique. The obtained data were analyzed in the SPSS program and the findings were reached. As a result of the analyzes made, it has been revealed that expectations of tourism development of the local people are high due to the fact that the economic transfer in Bodrum is mostly provided from tourism. Local people in Bodrum, tourism, increasing the quality of life; is seen as an important tool in maintaining sustainability by preserving the cultural, historical and cultural heritage. While Bodrum is rich in terms of tourism facilities, natural environment and historical features, most of the participants in the survey argue that these facilities are used as necessary in terms of tourism.

Keywords: Bodrum, Tourism Perception, Community Culture, Sustainable Tourism Development

1. GİRİŞ

Günümüzde turizmin yarattığı ekonomik, sosyal, kültürel ve politik etkiler, özellikle uluslararası ekonomik ve politik ilişkilerde oynadığı rol giderek önem kazanmaktadır. Bu durum, yalnız uluslararası turizm hareketinden büyük pay alan gelişmiş ülkelerde değil, aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerde de turizme verilen önemi artırmaktadır (Emekli, 2005). Turizmin yaratmış olduğu etkilerden olumlu yönde ve maksimum düzeyde yararlanabilmek için destinasyondaki turizm planlaması ve gelişim süreçlerine tüm paydaşların katılması önem arz etmektedir. Zenker ve Beckmann (2012) çalışmalarında önemli paydaşlar arasında ziyaretçiler, özel sektör/kamu sektörü, medya ve yerel halkı işaret etmiştir. Yerel halk içsel ve dışsal olarak iki grupta inceleyen yazarlar, içsel yerel halk olarak destinasyonda ikamet eden yerel halkı belirtirlerken, dışsal yerel halk olarak da yerel halk olabilecek potansiyel kitleyi kastetmektedirler.

Yerel halkın turizme katılımı destek sağlaması sosyal (Fesenmaier, O'Leary, ve Uysal, 1996), ekonomik (Perdue, Long, Allen, 1990), çevresel (Liu, Paul, Sheldon, Var, 1987), Kültürel (Murphy, 1985) şeklinde gerçekleşmektedir. Butler'e göre (1980) yerel halkın turizmi algılamalarını etkileyen temel faktör turizmin kişisel yaşam alanları üzerindeki etkileridir. Başlangıçta çoğunlukla olumlu olarak değerlendirilen bu etkiler turizme karşı olumlu bir bakış açısı geliştirilmesine neden olurken süreç içerisinde farklı alanlarda turizmin olumsuz etkileri de kendini göstermeye başlamaktadır. Böylesi bir durumda yerel halkın turizme bakış açısı olumsuzla doğru dönmekte, buna paralel olarak da turizm desteği giderek azalmakta ve hatta durmaktadır. Cengiz ve Kırkbir'e (2007) göre yerel halk, turizmin farklı etki alanlarındaki sonuçlarının olumlu taraflarının olumsuz yönlerinden fazla olacağı fikrine sahip olursa, turizm gelişim sürecine dâhil olması ve turizme katkı sağlaması daha kolay gerçekleşebilecektir. Turizm gelişimi yerel halkın turizme katılımı oranında artarken, katılımın zayıf olması durumunda ise destinasyonda turist akışı kontrolünün yitirilmesine ve dolayısıyla turistler ve yerel halk arasında gerilimin artmasına yol açmaktadır (Sheldon ve Abenoje, 2001).

Yerel halkın turizme katılımının söz konusu olmadığı durumlarda destinasyonlardaki turizm faaliyetlerinin planlanması ve uygulanması başarısızlıkla sonuçlanır. Böyle bir sorunun yaşanmaması için başta Doxey (1975) olmakla birlikte Knopp (1980), Maddox (1985), Allen, Long, Perdue ve Keiselbach, (1988), Davis, Allen, Cosenza, (1988) ve Long ve Richarden (1989) gibi araştırmacılar yerel halkın turizme dair tutum ve algılarının sürekli çalışılması gereken bir konu olduğunu öne sürmüşlerdir. Bu amaçla çalışmada Bodrum yerel halkının turizm gelişimine karşı verdiği destek ele alınmıştır.

2. KIRSAL TURİZM VE KALKINMA ETKİLEŞİMİ

Günümüz insanı, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği olumsuz sosyal ve çevresel koşullarından kaçma eğilimi içerisinde. Bu açıdan kırsal turizm, tarihi ve fiziki çehresi bozulmamış yerler arayan insanlar için büyük önem arz etmektedir. Turist açısından hal böyle iken kırsal alanlarda yaşayan yerel halk için ise turizm, bir kalkınma aracıdır.

Ekonomideki üretimde görülen artış, istihdam oranlarındaki artış ve girdi oranlarındaki sayısal değer artış kalemlerindeki büyüme olarak nitelendirilmektedir. Büyümenin getirdiği yaşam düzeyinin yükselmesi, sosyal, kültürel vb. alanlardaki gelişmeler kalkınma olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Diğer yandan kalkınmanın toplumun refah düzeyi ile ilgili bir kavram olduğu söylenebilmektedir (Kahraman ve Türkay, 2006). Kalkınma, ülkelerin doğal, kültürel, sosyal yapı ve coğrafik konumlarına göre farklılık göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerin özellikle kırsal alanların kalkınmasında en etkili araç turizm olarak görülmektedir. Kırsal alanlarda turizmin gelişmesi ve beraberinde kalkınmanın sağlanması ancak, yerel halkın turizmden nasıl etkilendiği ve turizme karşı tutumlarına göre gelişebilir.

Kırsal turizm yerel boyutta kadına istihdam sağlayan, yerel ekonomileri canlandıran ve göçü önleyen bir olgu olmakla birlikte, sosyo-ekonomik olarak kırsal kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Ayrıca, kırsal turizm kırsal kültürün yok olmasını önlemekte, doğal çevrelerin korunmasına destek vermekte, diğer turizm türleriyle kolaylıkla bütünleşebilmektedir. Değişik alanlarda turizmin yapılması, yıl içinde uzun süreli faaliyet yapılmasına ve yılın hemen hemen her döneminde turist çekmesine olanak vermekte ve gelir dağılımında bölgeler arası farkları azaltarak adalet sağlamaktadır (Torun, 2013). Soykan'a (1999) göre kırsal turizm, kırsal yörelerin kalkınmasına yardımcı olarak, ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Tarımsal ve turistik etkinlikler bir arada ve birbirinin tamamlayıcısı olarak, hem kırsal alan hem de ülke ekonomisine önemli olumlu etkileri olmaktadır. Soykan'a (2000) göre kırsal alanlarda gerek tarımsal etkinliklerle uğrasan ve gerekse uğraşmayan ailelere kırsal turizm yoluyla ek gelir sağlamak mümkündür. Bunun nedeni, kırsal turizmde konaklama ve diğer hizmetlerin çoğunlukla küçük aile işletmelerinde ya da kır otellerinde gerçekleşmesi ve ayrıca aile bireylerinin hepsine iş olanağının doğmasıdır.

Kırsal turizmin kalkınmadaki bu olumlu etkilerinin yanında bazı olumsuz etkileri de söz konusudur. Kırsal turizm, tarımdan gelir sağlayan halkın tarım sektörü dışına kaymasına ve tarımın gerilemesine neden olabilmektedir. Ayrıca, kırsal bölgenin tamamıyla turizme bağımlı duruma gelmesi, arazi ve diğer taşınmaz fiyatlarında spekülasyon artışı, kiralama bedellerinde aşırı yükselme, tarım üreticisinin tarımdan gelir sağlamak yerine, arazisini boş bırakarak toprak rantı elde etmesi gibi istenilmeyen sonuçları da doğurabilmektedir (Soykan, 1999; Özkan, 2007).

Turizmin yerel halk üzerine etkileri ve yerel halkın turizme karşı tutumları hakkında literatürde pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu konudaki çalışmaların ortak özelliği, ele alınan bölgelerdeki yerel halkın turizmin etkilerini karşılama düzeylerini belirlemektir. Turizmin etkilerinin değerlendirildiği ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerin yerel halk tarafından nasıl algılandığı üzerinde durulan konular arasında yer almaktadır. Tosun ve Timothy (2003), turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesinin temel koşulunun, toplum odaklı turizm anlayışını geliştirmek olduğunu ifade ettikleri çalışmalarında, bu anlayışın geliştirilmesinin ancak toplum, toplumu yönetenler ve turizm sektöründeki tüm paydaşların etkin katılımı ile mümkün olacağını savunmuşlardır. Araştırmada, turizm politika ve stratejilerinin geliştirilmesinde toplumsal katılımın son derece önemli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Matheison ve Wall (1992), turizmin çevre üzerine olumsuz etkilerini incelemişler ve turizm faaliyetlerinin plansız gelişmesi konusunda doğal çevre üzerinde ciddi olumsuz etkilerin yaşanacağı sonucuna ulaşmışlardır. Mason ve Cheyne (2000) ise yerel halkın turizme karşı olan tepkisini kırsal turizmin geliştirilmesi açısından ele almış ve turizmin faaliyetlerinin olası olumlu ve olumsuz sonuçları üzerinde durmuşlardır. Araştırmacıların Yeni Zelanda bölgesinde turizm gelişimine karşı tutumunu belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, yerel halkın turizm gelişimine destek verdiği fakat bu desteğin homojen olmadığını belirtmişlerdir. Bölgede turizm tesislerin çok ve iş potansiyelinin fazla olmasından dolayı turizm olumlu etkiye sahipken, trafik sorunları ve ses kirliliği konusunda negatif algı yaygındır. Yoon, Gürsoy ve Chen (2001) turizmin sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerinin toplam turizm etkisini açıklama düzeyini ve toplam turizm etkisinin, yerel halkın turizm desteğini açıklama düzeyini bir model üzerinde incelemişlerdir. Araştırmacılar turizmin sosyal, çevresel, ekonomik ve kültürel etkilerinin toplam turizm etkisi üzerinde güçlü etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Bununla birlikte, turizmin ekonomik etkisi, toplam turizm etkisi üzerinde daha güçlü bir etkiye sahiptir. Yerel halkın turizm desteğini toplam turizm etkisi faktörünün yanı sıra, turizmin çevresel etkileri faktörü de önemli derecede açıklamaktadır. Schofield'in (2010) şehirde yaşayan yerel halk üzerinde yaptığı çalışmada, İngiltere Worsley bölgesinde yerel halkın turizm gelişimine ilişkin tutumları araştırmıştır. Bölgede turizmin algılanan fayda ve maliyetleri konusunda bölünmeler olduğunu belirten yazar, olumsuz çevre sorunlarının olumlu ekonomik ve sosyal etkilerin önüne geçtiğini vurgulamıştır. Han, Fang ve Huang (2011) Çin'de gerçekleştirdiği çalışmada turizmin gelişiminin ve ekonomik katkılarının turizmin yerel halk tarafından algılanmasına bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmada turizmin sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerinin algılanması, katılımcıların demografik verilerine göre değerlendirilmiştir. Zhong, Deng, Song ve Ding'in (2011) yine Çin'de gerçekleştirdikleri çalışmalarında, turizmin özellikle sosyal ve doğal çevre üzerindeki olumsuz etkilerine vurgu yaparken, bu etkilerin azaltılabilmesi için taşıma kapasitesi kavramının göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Zadel, Ivancic ve Cevapovic (2014), yerel halkın turizm potansiyeline yönelik tutumları analiz etmişler ve Hırvatistan'ın Pozeya halkının turizm gelişimi konusunda yetersiz olduklarını öne sürmüşlerdir.

Ülkemizde turizmin etkileri konusunda yapılan ilk çalışmalardan biri Eralp (1974) tarafından gerçekleştirilmiştir. Eralp (1974) bir turizm bölgesi olan Balıkesir'in Erdek ilçesi ile turizmin etkilerinden uzak bir bölge olan Ankara'nın Kalecik ilçesini karşılaştırdığı çalışmasında turizmin sosyal ve ekonomik etkileri üzerinde durmuştur. Akova, (2006), Cumalıkızık yerel halkının iki ayrı dönemde turizmin etkilerine ilişkin algı ve tutumlarını belirledikleri çalışmasında, 2001 ve 2003 dönemlerinde yerel halkın turizm gelişimine yönelik tutumlarının çoğunlukla olumlu olduğunu öne sürmüştür. 2003 yılındaki olumlu tutumun, 2001 yılındaki olumlu tutumdan yüksek olduğu çalışmadan çıkan bir sonuç iken, diğer yandan 2003 yılındaki turizm etkilerini algılama düzeyi, 2001 yılındaki algılama düzeyinden daha düşük olduğu da çalışmadan ortaya çıkan sonuçlar arasındadır. Cumalıkızık yerel halkın turizm gelişimine karşı tutumlarının ele alındığı diğer bir çalışma da Eren ve Aypek (2012) tarafından yapılmıştır. Turizmin kültürel, çevresel ve ekonomik etkileri üzerinde durulmuş ve köy halkının genel olarak turizmin gelişimine karşı olumlu bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Cengiz ve Kırkbir (2007) Bodrum bölgesinde gerçekleştirdikleri yerel halkın algıladığı toplam turizm etkisi ile turizm desteği arasındaki ilişkinin ölçüldüğü çalışmada turizmin sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel etkisinin toplam turizm etkisi üzerinde anlamlı düzeyde etkiye sahip olduklarını tespit edilmişlerdir. Bunun yanında turizmin ekonomik etkilerinden çok, sosyal etkilerinin ön plana çıktığı gözlemlenen diğer bir sonuçtur. Çalışmada ayrıca toplam turizm etkisinin de turizm desteği üzerinde anlamlı etki düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Çalışkan ve Tütüncü'nün (2008), Kuşadası halkının turizme bakış açısı, insanların turizm gelişmesinden beklentileri ve nasıl bir turizm istediklerini belirlemişler ve yerel halkın turizme olumlu yaklaştığı, ekonomik beklentilerini turizm sayesinde karşılayabileceklerini ortaya çıkarmışlardır. Özdemir ve Kervankıran (2011), turizm ve turizm etkileri konusunda Afyonkarahisar yerel halk yaklaşımının ele alındığı çalışmalarında, ildeki turizm gelişimine olumlu bakan yerel halkın, turizm yatırımlarının artırılması gereğinin savunduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca araştırmacılar, turizmin ildeki ekonomik canlanmaya, sosyo kültürel gelişime önemli etkisi olduğunu ileri sürmüşlerdir. Okuyucu ve Somuncu (2012), Osmaniye ilçesinin kültürel mirasının korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarını belirledikleri çalışmalarında, yerel halkın kültürel mirasın korunmasına, turizmin ilçedeki gelişimine karşı olumlu tutum sergilediği ve turizm işlerine katılmada istekli olduklarını ileri sürmüşlerdir. Datça'da yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine karşı tutumlarını belirleyen Biçici (2013), yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimi boyutlarına yüksek oranda ve bunun yanında halkın turizmin sosyal maliyetine yönelik düşük katılım gösterdiğini belirlemiştir. Ayrıca yazar, bu konuda halkın bilinçlendirilmesi gereğini savunmuştur. Türker ve Türker (2014) yılında Dalyan yerel halkının turizmin hangi etkilerini ne düzeyde algıladığını tespit ettikleri çalışmalarında, Dalyan'da yerel halk turizmin sosyal ve kültürel etkilerini daha ön planda hissettiklerini ve aynı zamanda turizm çalışanlarının da turizmin etkilerini olumlu karşıladıklarını ortaya çıkarmışlardır. Işık ve Çalkın (2016), TRA2 bölgesinde yerel halkın turizmi algılama düzeylerini belirlemek ve bölgede yenilikçi turizm planlaması çerçevesinde yapılması gerekenler konusunda halkın fikir ve önerilerini incelemişler ve turizmin etkileri ile yerel halkın demografik ve istihdam özellikleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmişlerdir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Doğal, kültürel ve tarihi güzelliklere sahip bir turistik destinasyon olan Bodrum'da yaygın olan deniz-kum-güneş turizmi anlayışıdır. Çalışma, Bodrum'da turistik çekiciliklerin kullanarak turizm faaliyetlerinin gelişmesine katkıda bulunulacağı düşüncesiyle ele alınmış ve yerel halkın bu konudaki tutumu belirlenmeye çalışılmıştır. Bir yörede turizmin faaliyetlerinin geliştirilmesi, turizm yerel halkın turizme bakış açısı, turizmi nasıl algıladığı, turizmin gelişmesine hazır olup olmadığı, gelen turistlerle iletişimin nasıl olduğu, turizm olayından beklentisinin neler olduğu gibi yerel halkın turizmi algılayış şeklinin ortaya çıkarılması ile mümkündür. Bu amaçla çalışmada, Bodrum yerel halkının turizmi nasıl algıladığı, turizm gelişimine bakış açısı ve turizmin gelişmesi için neler yapılması gerektiği konusunda yaklaşımlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Bodrum kalesi yaklaşık 30.000 m²'lik alanda, üç tarafı denizlerle çevrili kayalık bir yarımada üzerinde kurulmuştur. Rodos şövalyeleri tarafından M.S. 15. yy. da yapılan kalenin yapımı sırasında Mausolos Anıt Mezarının taşları kullanılmıştır. Farklı bir mimaride yapılmış olan Bodrum kalesinde çok sayıda arkeolojik eser bulunmaktadır. Kale 5 kuleye, iç kaleye geçilen 7 kapıya, iç kalede 14 sarnıca, değişik armalara, çok sayıda hayvan figürüne ve eşsiz manzaraya sahiptir. Ayrıca Kale koruganı, su hendeği, asma köprü, kontrol kulesi, II. Mahmut tuğrası, Osmanlı zamanında kiliseden çevrilen cami kale içerisinde yer almaktadır (<http://bodrum.bel.tr/bodrum-kalesi.html>).

Bodrum'un en önemli eserlerinden biride Mausolos devrinde yapılan 13.000 kişi kapasiteli antik tiyatrodur. Skene (sahne), Orkestra ve Kavea (Oturma Kademeleri) olmak üzere üç ana bölümden oluşan tiyatro Anadolu'nun en eski tiyatrolarındandır (<http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,159790/antik-tiyatro.html>).

Restorasyonu tamamlanmış olan antik tiyatro günümüzde festival, konser, gösteri vb. etkinliklerde kullanılmaktadır.

Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi, Bodrum Kalesi içinde yer almakta ve Türkiye' de tek, Dünya'nın ise en önemli sualtı arkeoloji müzelerinden biridir sayılmaktadır. Bu müzede sualtı kazı ve araştırmalarından gelen eserlerle beraber Bodrum ve çevresindeki kazı ve araştırmalardan ele geçen eserler de sergilenmektedir. Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi sergileri Amphoralar, hamam, MS VII. yüzyıl Doğu Roma Gemisi, camlar, MS XI. yüzyıl Serçe Limanı Cam Batığı, Yılanlı Kule, Sikke ve Mücevherat Salonu, Karyalı Prenses, İngiliz Kulesi, Tunç Çağ Batıkları, Zindan ve Komutan Kulesi'ni kapsamaktadır (<http://bodrum.bel.tr/sualti-arkeoloji-muzesi.html>).

Bunlar dışında Bodrum'un turistik değerleri olarak Zeki Müren Sanat müzesi, Osmanlı tersanesi, Myndos kapısı, Aspat kalesi, Tavşan Adası, Karaada sayılabilir. Bodrum, Muğla ilinin sahip olduğu konaklama tesisi ve yatak kapasitesinin önemli kısmını kendi bünyesinde barındırmaktadır. Bodrum' da mavi bayraklı plaj sayısı 60'ın üzerine çıkmıştır. Bakanlık belgeli 9 adet marina ve yat çekek yeri bulunmaktadır. Ayrıca Bodrum somut olmayan kültürel değerler açısından oldukça zengin bir ilçedir. Bodrum mutfağı, Bodrum mandalinası ve ürünleri, tüm yıl devam eden festival ve şenlikler, deve güreşleri çok sayıda insanı Bodrum' çekmekte ve turistik bir hareketlilik doğurmaktadır.

Milas-Bodrum havalimanı turizm amaçlı seyahatler açısından son derece önemlidir. 1997 yılında hizmete açılan havalimanı Bodrum şehir merkezine sadece 32 km. uzaklıktadır. Bunun dışında deniz yolu ulaşımı feribotla Datça' ya ve Yunanistan'ın Kos adasına karşılıklı olarak yapılmaktadır. Bodrum çift gidiş ve dönüş bölünmüş karayolu ile Milas ilçesine bağlanmaktadır.

Bodrum 2017 sonu adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre 164158 kişilik nüfusa sahiptir (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059). Yaz mevsiminde bu sayının 2 milyon civarına çıktığı düşünülmektedir.

Araştırmanın evrenini Bodrum yerel halkı oluştururken, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılarak 365 kişilik bir örneklem üzerinde veri elde edilmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme esası, araştırmaya hız kazandırmak amacıyla araştırmacının yakın olan ve erişilmesi olan bir durumu seçmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

3.3. Verilerin Toplanma ve Analiz Yöntemi

Çalışmanın alan araştırmasında anket tekniği kullanılmıştır. Ankette açık ve kapalı uçlu sorulara yer verilmiştir. Ankette yer alan ifadeler Özdemir ve Kervankıran (2010) ile Ekici ve Çizel (2014) tarafından yapılan çalışmalar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile 650 anket dağıtılmış ve geriye dönüşümü sağlanan 365 anket formu değerlendirilmiş. 285 adet form eksik doldurulma, genellikle aynı seçeneklerin işaretlenmesi sebebiyle elenmiştir. Yüz yüze görüşme yapılarak elde edilen veriler, SPSS programında analiz edilerek bulgulara ulaşılmıştır.

4. ANALİZ VE BULGULAR

Örneklemin özelliklerinin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla örnekleme oluşturan katılımcıların özelliklerine ait betimleyici istatistikler bu bölümde (Tablo 1) verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet (n= 365, ; % 100)			M. Durum (n= 364; 99,7)		
n	%		n	%	
Kadın	163	44,7	Evli	204	55,9
Erkek	202	55,3	Bekâr	160	43,8
			Yanıtsız	1	0,3
Yaş (n=364; % 99,7)			Meslek (n=365; % 100)		
n	%		n	%	
35-44	111	30,4	Hizmet Personeli	69	18,9
25-34	110	30,1	Esnaf	53	14,5
45-54	60	16,4	İşçi	47	12,9
15-24	55	15,1	Memur	27	7,4
55-64	21	5,8	Yönetici	25	6,8
65 ve üstü	7	1,9	Emekli	19	5,2
Yanıtsız	1	0,3	Öğrenci	19	5,2
Eğ. Durumu (n= 365 ;% 100)			Aile Gelirini Değerlendirme Şekli (n= 364; % 99,7)		
n	%		n	%	
Önlisans/Lisans	171	46,8	Ev Hanımı	14	3,8
Lise	136	37,3	Öğretmen	12	3,3
İlköğretim	34	9,3	Akademisyen	10	2,7
Lisansüstü	24	6,6	Mühendis	6	1,6
			Mimar	3	0,8
			Diğer	61	16,7
Aile Aylık Gelir (n=365; % 100)			Aile Gelirini Değerlendirme Şekli (n= 364; % 99,7)		
n	%		n	%	
2,000 - 3,500 TL	132	36,2	Borç Ödeme	164	44,9
2000 TL'den az	97	26,6	Bankaya Yatırma	74	20,3
3,501 - 5,000 TL	77	21,1	Yapılan İş Büyütme	39	10,7
5,001 - 7,500 TL	34	9,3	Toprak Alımı	31	8,5
7,500 TL'den fazla	25	6,8	Döviz-Altın Alımı	30	8,2
			Gayrimenkul Alımı	26	7,1
			Yanıtsız	1	0,3

Tablo 1'e göre birbirine yakın oranlarda kadın ve erkek katılımcıyla görüşülmüştür. Alan araştırmasında veri elde edilmeye çalışılırken hemen her yaş grubundaki katılımcılardan görüş alınmaya çalışılmıştır. Katılımcıların % 70,6'sı 45 yaş altındadır. Bu, Bodrum'da dinamik bir yapının varlığını göstermektedir. Alan yazın araştırmasında sıklıkla kişilerin eğitim düzeyleri ile tatil algısı, yeni yerler görme isteği ve turizm algısı arasında doğru orantılı bir anlamlılık bulunduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların % 53,4'ü önlisans-lisans ve lisansüstü eğitim seviyesine sahiptir. Her meslek grubundan kişiyle görüşme gerçekleştirilen bu çalışmada hizmet personeli, esnaf, işçi ve memur gruplarının çoğunlukta olduğu görülmüştür. Emekli 'ye (2001) göre kamu ve özel sektör üst çalışanlarının serbest meslek sahibi, öğretmen ve öğrenciler turizme daha fazla katılmaktadır. İşçi ve çalışanların yeterli geliri ve zamanı olmadığı için turizme daha fazla katılmamalarının yanı sıra, tatil alışkanlıkları da olmamaktadır. Analiz bulguları sonuçları da bu kanıyı doğrular niteliktedir. Aynı zamanda eğitim seviyesi arttıkça gelir seviyesinin arttığı düşüncesi, turizme katılma oranının fazlalığına işaret eder. Katılımcılara yöneltilen aile geliri ve değerlendirme şekline ait soruların amacı, Bodrum turizminin geleceği için yerel halkın gelirinin nasıl olduğu ve nasıl değerlendirdiğinin tespitidir. Araştırmaya katılanların yarısından fazlası gelirlerini borç ödemede kullanmaktadırlar. Geriye kalan katılımcılar gelirlerini çoğunlukla bankaya yatırma yapılan işi büyütme, toprak ve döviz alımında değerlendirmektedir. Daha düşük bir oranda gayrimenkul alımı gerçekleşmektedir.

4.1. Bodrum Yerel Halkının Turizmi Algılama Şekli

Bu bölümde Bodrum yerel halkının tatil anlayışı, turistle iletişimi, ilçedeki turizm mevcut imkânına bakış açısı ve Bodrum'da turizmin gelişmesi için yapılması gerekenler hakkında görüşleri alınmış ve aynı zamanda ilçedeki turizm gelişimine hazır olup olmadıkları belirlenmiştir.

Yerel kültürün korunması ve yaşatılması turizm aracılığıyla gerçekleşmektedir. Çünkü turizm, yerel halkın kalkınması, refah seviyesinin artması ve yerel kimliğin öne çıkarılmasında önemli bir araçtır. Bu durumda, yerel halkın kendi kültürel kaynaklarına sahip çıkması ve geliştirilmesine, korunmasına, sürekliliğine katkıda bulunması gerekmektedir (Uslu ve Kiper 2006). Kendi kültürünü bilmeyen ve sürdürülebilir kılmak için doğru tanıtım ve aktarım yapmayan yerel halk sayesinde destinasyonlar,

turizm yaşam sürecinde giderek yok olmaktadır. Sahip olunan turizm arz kaynaklarının (yerel kültür, tarihi geçmiş, otantik yapı) korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından yerel halkın turizmi algılama şekli büyük önem taşımaktadır. Turizm algısının belirmesi için de kişilerin tatil bilincinin yüksek olması gerekir. Buna dayanarak yapılan analizlerden “Bodrum yerel halkının tatil alışkanlığı, tatil yeri seçimi ve turizmi algılama şekli” bulgularına ulaşılmıştır.

Tablo 3: Bodrum Yerel Halkının Tatil Alışkanlığı

Tatil Alışkanlığı	Frekans	%	Tatil Yeri	Frekans	%
Evet	276	75,7	Tatile Çıkmama	89	24,4
Hayır	89	24,3	Ege Bölgesi	84	23,0
			Marmara Bölgesi	62	17,0
			Yurt Dışı	51	14,0
			Akdeniz Bölgesi	43	11,8
			Karadeniz Bölgesi	15	4,1
			İç Anadolu Bölgesi	12	3,3
			Doğu Anadolu Bölgesi	5	1,4
			Güney Doğu Anadolu Bölgesi	4	1,1
Toplam	365	100	Toplam	365	100

Turizmin gelişmesinde pay sahibi olanlar, bölgede turizmin etkilediği ya da turizmin gelişimi ve planlaması üzerinde etkili olacak potansiyele sahip kişi ya da kuruluşlardır. Yerel kültürün korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması da turizm bir araç olarak kabul edilmelidir (Kahraman, 2009). Araştırmaya katılanların %75,7 (276 kişi) tatile çıkarken diğer kesim tatile çıkmamaktadır. Buradan Bodrum yerel halkının yarısından fazlasının bir tatil görüşü bulunduğu sonucu çıkmaktadır. Bodrum yerel halkı tarafından en yüksekten düşüğe doğru yurtdışı, Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Güney Doğu Anadolu Bölgesi, Marmara Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi tatil için tercih edilmektedir.

Turizmin bölgeye etkisi birçok açıdan gerçekleşmektedir. Ekonomik açıdan gelişmesine, çevrenin düzenlemelerine, kültürün artmasına, doğal ve kültürel değerlerin korunmasına neden olduğu gibi, doğal güzelliklerin tahrip olmasına, çevreyi kirletmesine, toplumun değer yargılarının bozulmasına ve yerel sektörlerin gerilemesine de neden olabilmektedir (Özdemir ve Kervankıran, 2011). Bodrum yerel halkının turizm kavramından ne algıladıklarını belirlemek için yöneltilen “*Turizm sizce nedir*” sorusuna verilen yanıtlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Bodrum Yerel Halkının Turizm Algısı

Turizmi Algılama Şekli	Frekans	%
Turizm, yerel halka ekonomik kazanç sağlar	354	11,95
Turizm, yerel halkın kültürel gelişimine katkı sağlar	342	11,55
Turizm, yerel halkın yaşam kalitesini artırır	335	11,30
Turizm, doğayı, tarihi ve kültürel değerleri koruyan bir faaliyettir.	319	10,77
Turizm, yörede hayat pahalılığına neden olur.	309	10,43
Turizm, doğal çevrenin korunmasına ve gelişimine katkıda bulunur.	302	10,20
Turizm, aşırı kalabalıklaşma, gürültü, trafik gibi sorunlar yaratır.	286	9,66
Turizm gelişimi, çevresel kirliliğe neden olur	272	9,18
Turizm, yerel halkın kültürel değerlerinin yok olmasına neden olur.	225	7,60
Turizm, yerel halkın tutum ve davranışlarını olumsuz etkiler	218	7,36
Toplam	2488	100

Katılımcıların birden fazla seçeneği işaretlemeleri sonucu örneklem dahilinde turizmin ekonomik açıdan yarar sağladığı (% 11,95), halkın kültürel gelişimine katkı sağladığı (%11,55), yaşam kalitesine artırdığı (%11,30), doğayı tarihi ve kültürel değerleri koruyan bir faaliyet olduğu (% 10,77) ve doğal çevrenin korunmasına ve gelişimine katkı (% 10,20) konularında Bodrum halkı olumlu bir algıya sahiptir. Bununla birlikte, turizm (% 10,43) oranında pahalılığı ve aşırı kalabalıklaşma, gürültü, trafik gibi sorunlar (% 9,66) yaratmaktadır. Ayrıca turizm, yörede turizm çevresel kirliliğe (% 9,18) ve kültürel değerlerin yok olmasına (%7,60) neden olurken, halkın tutum ve davranışlarını olumsuz etkilemektedir (% 7,36). Bodrum yerel halkının turizmin algısında ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel olarak olumlu yönlerinin fazlalığı görülmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Bodrum İlçesinin Mevcut Turizm İmkânlarına Bakış Açısı

Bodrum İlçesinin Mevcut Turizm İmkânları	Frekans	%
Turizm imkânları açısından çekicidir.	351	14,10
Tarihi, kültürel kaynaklar yönünden zengindir.	343	13,79
Alternatif turizme uygun zengin doğal güzelliklere sahiptir.	340	13,67
Tarihi, kültürel kaynaklar turizmde gerektiği gibi kullanılmaktadır.	317	12,75
Yöresel yemekler turizm amaçlı kullanılmaktadır.	301	12,10
Turizm imkânları yeterlidir.	282	11,33
Sakin ve güven ortam mevcuttur.	282	11,33
Turizm işletmeleri iyileştirilmiş durumdadır.	272	10,93
Toplam	2962	100

Araştırmaya katılanlara göre Bodrum, turizm imkânları açısından oldukça zengin ve çekicidir. Bununla birlikte alternatif turizme uygun doğal güzelliklerin bol olduğu kanısında olan katılımcılar, bu güzelliklerin yeterince turizm amaçlı kullanılmadığını savunmaktadır. Ayrıca katılımcıların %70'inden fazlası, Bodrum'da turizm imkânlarının yeterli olduğu; iyileştirilmiş turizm işletmelerinde yöresel yemeklerin sunulabildiği ve sakin-güvenli bir ortamın mevcut olduğu kanısına sahiptir.

Destinasyonların turizm açısından gelişebilmesi, yerel halkın turiste ve turizme bakış açısıyla doğru orantılıdır. Diğer bir ifade ile turizmden beklenen yarar, yerel halkın turisti kabullenmesine ve pozitif ilişki seviyesine göre artış göstermektedir. Doğan, (2004; Akt: Özdemir ve Kervankıran, 2011) turiste karşı yakın ilgi gösterilmesi, misafirperverlik unsurlarının yerine getirilmesi ile turistlerin destinasyona bağlılıklarının artırma ve bununla birlikte sürdürülebilir turizm gelişimi sağlanabilmektedir. Yazara göre bir yerdeki turizmden beklenen yararın azalması, turiste karşı sergilenen saldırgan ve soğuk davranışların bir sonucudur. Buradan yola çıkarak yapılan Bodrum yerel halkının turistlerle kurduğu iletişim ve görmeyi istediği turist tipi analiz sonucu Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların Turistlerle Kurduğu İletişim ve Tercih Edilen Turist Tipi

Turist İle İletişim	n	%	Tercih Edilen Turist Tipi	n	%
İş Bağlantısı	111	30,4	Yerli-Yabancı Karışık	241	66,0
Misafir Olarak Ağırlama	71	19,5	Yabancı Turist	74	20,3
Tesadüfi Diyaloglar	80	21,9	Şehir Dışından Gelen Yerli Halk	31	8,5
Ayaküstü Sohbet	60	16,4	İlçe Halkı	19	5,2
İletişim Kurmuyorum	43	11,8	Toplam	365	100
Toplam	365	100			

Örneklem dahilinde katılımcıların turistlerle genel olarak iş bağlantısı kurma (% 30,4), misafir olarak ağırlama (% 19,5), tesadüfi diyaloglar (% 21,9) ve ayaküstü sohbetler (% 16,4) oranlarında gerçekleşmektedir. Katılımcıların % 11,8'i turistlerle iletişim kurmamaktadır. Yoğun olarak yerli ve yabancı turistlerin tercih ettiği Bodrum'da halk yabancı turisti de sıklıkla görmek istemektedirler.

Araştırmaya katılanların % 80'ninden fazlası turistlerle iletişim halindedir. İletişim boyutunda yerel halkın yabancı dil bilgisi de önem arz etmektedir. Aşağıdaki tabloda katılımcıların ne kadarının en az bir yabancı dil bildiği gösterilmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların Yabancı Dil Bilgisi

Yabancı Dil Bilgisi (n= 365 ; % 100)	Frekans	%
Evet	284	77,8
Hayır	81	22,2

Yerel halkın yabancı dil seviyesi, yabancı turiste bakış açısından dolayı önemlidir. 365 katılımcının % 77,8'i (284 kişi) yabancı dil bildiğini belirtmiştir.

Bodrum yerel halkının turizm gelişimine bakış açısının belirlenmesinin ardından, ilçede turizm gelişimi için yapılması gerekenler konusundaki görüşleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Bodrum’da Turizm Gelişimi İçin Yapılması Gerekenlerle İlgili Yerel Halkın Görüşleri

Turizm Gelişimi İçin Yapılması Gerekenler	Frekans	%
Daha Fazla Gelişmemeli	355	15,89
Turizm Alanları Kullanılırken Sürdürülebilirlik Sağlanmalı	234	10,47
Yenileme ve Restorasyona Önem Verilmeli	234	10,47
Fiyatlar Ucuzlatılmalı	215	9,62
Ulaşım Olanakları Geliştirilmelidir	206	9,22
Turizm Mevsimini Tüm Yıla Yayacak Plan ve Projeler Yapılmalı	202	9,04
Alternatif Turizm Türleri Oluşturulmalı	198	8,86
Daha Aktif Tanıtım ve Pazarlama Yapılmalı	196	8,77
Yerel Halkta Turizm Bilinci Oluşturulmalı	165	7,40
Konaklama Tesisleri Çoğaltılmalı	131	5,86
Mevcut Tesisler İyileştirilmeli ve Hizmet Kalitesi Artırılmalı	98	4,40
Toplam	2134	100

Bodrum’un yeterince gelişmiş olduğu ve daha fazla gelişmemesi gerektiği konusunda % 15,89 oranında bir görüş birliği bulunmaktadır. Bodrum’da turizmin geliştirilmesi konusunda tüm unsurlarda belli bir görüş sergilenmekte iken, “turizm alanları kullanılırken sürdürülebilirlik sağlanması (% 10,47), yenileme ve restorasyona önem verilmesi (%10,47), fiyatların ucuzlatılması (% 9,62), unsurlarında baskın bir ortak görüş sergilenmektedir. Buna karşılık Bodrum halkı kendini turizm konusunda bilinçli bulunduğunu söylemek mümkündür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanın etkileşim içinde bulunduğu ya da bulunmadığı çevrenin bozulmadan veya değiştirilmeden korunarak, kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamı sürdüren sistemlerin idame ettirildiği ve aynı zamanda tüm kaynakların ziyaret edilen bölgedeki insanların ve turistlerin ekonomik, sosyal ve estetik gereksinimlerini doyuracak şekilde ve gelecek kuşakların da aynı gereksinimleri karşılayabilecekleri biçimde yönetilmesi, sürdürülebilir turizmin içeriğini oluşturmaktadır. Destinasyondaki sürdürülebilir turizm gelişiminin sağlanması ancak tüm paydaşların bu sürece katılımı ile gerçekleşebilmektedir. Turizm gelişimi konusunda söylemden öteye giderek ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel açıdan sürdürülebilirlik unsurlarının pratikte hayata geçirilmesi büyük önem arz etmektedir. Destinasyon turizm yöneticilerinin sürdürülebilir turizm gelişimi, kalkınma ve büyüme konularında stratejik kararlar almadan önce yerel halkın turizm algısının belirlenmesi gerekir. Böylece, turizm arz kaynaklarının sürdürülebilirlik çerçevesinde değerlendirilmesi, turizm yaşam seyrinde gerileme dönemine girilmemesi, destinasyonun marka olabilmesi gibi nedenlerden dolayı sağlam adımlar atılabilmesi olasıdır. Yerel halkın turizm algısı, turizmin yaşam alanlarındaki etkisiyle doğru orantılıdır. Bu nedenle çalışmanın konusu, yerel halkın turizm gelişimdeki algıları üzerinde şekillenmiştir. Çalışma ile elde edilmesi arzulanan, Bodrum’da sürdürülebilir bir turizm gelişiminin sağlanması konusunda önemli bir paydaş olan yerel halkın beklentilerinin belirlenmesidir.

Örneklem dâhilinde yapılan analizler sonucunda Bodrum yerel halkının turizmi algılama biçimleri genel olarak sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel açıdan olumlu düzeydedir. Böylece Bodrum’da yapılması düşünülebilecek bir turizm gelişiminde yerel halkın olumlu desteğiyle karşılaşmak mümkün olabilecektir.

Yerel halk, Bodrum’un turizm imkânları açısından değerli çekiciliklere sahip olduğu ve aynı zamanda, bu çekiciliklerin turizm amaçlı yeterince kullanıldığı görüşüne sahiptir. Araştırma bulgularına göre, sakin ve güvenilir bir destinasyon olan Bodrum’da alternatif turizm potansiyellerinin turizmde kullanılarak, turizmin tüm yıla yayılması isteği oldukça fazladır.

Bodrum’da turizm gelişimi için yapılması gerekenler konusunda bazı katılımcılar, Bodrum’un fazla gelişmemesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bodrum’da var olan konaklama tesislerinin iyileştirilmesi, yenileme ve restorasyon işlemlerinin gerçekleşmesi, katılımcılar tarafından sıklıkla ifade edilmiştir. Bodrum gibi kırsal bir destinasyonda özellikle konaklama fiyatların pahalı olması, turizm gelişimi açısından bir engel olarak görülmektedir. Katılımcılar tarafından üzerinde sıklıkla durulan “*yerel halkın turizm bilincinin geliştirilmesi*” ifadesidir. Yaz mevsiminde nüfusu yaklaşık beş katına çıkan Bodrum, genellikle deniz-kum-güneş amaçlı seyahat eden yerli ve yabancı turistler tarafından tercih edilmektedir.

Alan araştırmasında Bodrum'un sahip olduğu doğal ve kültürel güzelliklerin çokça var olduğu ve bu doğal ve kültürel çekiciliklerin turizm amaçlı kullanılarak, turizmin Bodrum'da tüm yıla yayılması gerekliliği katılımcılar tarafından sıklıkla beyan edilmiştir.

Bir destinasyonda turizm gelişiminin sağlanması ve sürdürülebilir olması için yerel halkın görüşüne sıklıkla başvurulmalıdır. Yerel halkın turizme bakış açısı, turistle iletişimi, turizm gelişimine karşı verdiği olumlu ve olumsuz tepkiler sürekli olarak belirlenmelidir. Turizm pazarlama araştırmacıları ve destinasyon yöneticileri, turizm pazarlama stratejilerinde önemli bir paydaş olan yerel halkın tutumunu dikkate almalıdır. Bu çalışma verilerinden elde edilen sonuca dayanarak bir öneri niteliğinde söylenebilecek şey, yerel halk turizm tutum çalışmalarının belli süreler içerisinde tekrarlanarak yapılması gerekliliğidir. Aynı zamanda sosyal taşıma kapasitesi çerçevesinde yerel halkın turizm gelişiminden hissettiği rahatsızlık düzeyinin belirlenmesi, hem destinasyon pazarlama araştırmacılarına hem de destinasyon yöneticilerine yardımcı olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akova, O. (2006). "Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma". *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2 (1).
- Allen, L., Long, P.T., Perdue R.R ve Keiselbach, S. (1988). "The Impact Of Tourism Development on Residents' Perception of Community Life". *Journal of Travel Research*, 27(1):16-21.
- Biçici, F. (2013.) "Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları". *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi/Journal of Travel and Hospitality Management*. 10 (1), 2013, 19-36.
- Butler, R. W.(1980). "The Concept of a Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources", *Canadian Geographer* 24(1):5-12.
- Cengiz, E., Kırkbir, F., (2007). "Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi İle Turizm Desteği Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1): 19-37.
- Çalışkan, U. ve Tütüncü, Ö. (2008). "Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması". *IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*.
- Davis, D., Allen, J., Cosenza, R.M., (1988). "Segmenting Local Residents by their Attitudes, Interests, and Opinions toward Tourists". *Journal of Travel Research*, 27(2): 2-8.
- Doxey, G.V., (1975). "A Causation Theory of Visitor-Resident Irritants, Methodology, and Research Inferences". *Sixth Annual Conference Proceedings of the Travel REsearch Association*. San Diego, CA: *Travel and Tourism Research Association*, ss. 195-198.
- Emekli, G., (2005). "Avrupa Birliği'nde Turizm Politikaları ve Türkiye'de Kültürel Turizm". *Ege Coğrafya Dergisi*. Sayı:14, İzmir.
- Eralp, Z. (1974). *Socio-Economic Effects of Tourism towards Communal Changes*. Ankara: Ankara University Press.
- Eren, R., Aypek, N. (2012). "Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkız Köyü Örneği". *Uluslararası Sosyal Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2): 43-47.
- Fesenmaier, D.R., O'Leary, J. ve Uysal, M. (1996). *Advances in Tourism Marketing Methodologies*. New York: Hawoth Press.
- Han, G., Fang, W.T., Huang, Y.W. (2011). "Classification and Influential Factors in the Perceived Tourism Impacts of Community Residents on Nature-based Destinations: China's Tiantangzhai Scenic Area". *Procedia Environmental Sciences*, 10: 2010-2015.
- Işık, C. ve Çalkın, Ö.(2016). "Yerel Halkın Turizm Algısı TRA2 Bölgesi Analizi". *Iujeas* 11(2).
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2006). *Turizm ve Çevre*, Detay Yayıncılık (2. Baskı), Ankara.

- Knopp, T.B.(1980). "Tourism The Local Interests and The Function Public Lands." Tourism Planning and Development Issues". Edited By D.E. Hawkins, E.L. Shafer, and J.M. Rovelstad. Washington: D.C.:George Washington University, 225-37.
- Liu, J., Paul Ine , C., Sheldon J, Var , T., (1987). "Resident Perception of the Environmental Impacts of Tourism". *Annals of Tourism Research*, 14: 17-34.
- Long, P. T. ve S.L. Richardson (1989). "Integrating recreation and tourism development in small winter cities". *Leisure Today*, 26: 58-61.
- Maddox, R.N. (1985). "Measuring Satisfaction With Tourism." *Journal of Travel Research*, 23: 2-5.
- Mathieson A. and Wall, G. (1992). Tourism, Economic, Physical And Social Impacts. *Longman Specific and Technical*. London: Longman Singapore Publisher Ltd.,
- Mason, P., Cheyne, C., (2000). "Residents' Attitude to Proposed Tourism Development". *Annals of Tourism Research*. 27: 391-411.
- Murphy, P. E. (1985). *Tourism: A Community Approach*. London: Routledge
- Okuyucu, A. ve Somuncu, M. (2012). "Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi Örneği". Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi, 4 (1), 37-51.
- Özdemir, M.A. ve Kervankıran, İ. (2011). "Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği". *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24: 1-25.
- Özkan. E., 2007. "Türkiye'de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Kırsal Turizm", Ankara Üniversitesi Sosyal Bölümler Ens. Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, ANKARA
- Perdue , R.R., Long , P.T., Allen , L., (1987). "Rural Resident Tourism Perceptions and Attitudes". *Annals of Tourism Research*. 14:586-599.
- Soykan, F., (1999). "Doğal Çevre ve Kırsal Kültürlerle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm., Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, yıl:10, Mart-Haziran, Ankara, s.68-75.
- Soykan, F. (2002). "Kırsal kalkınma-kırsal turizm ilişkisi ve Avrupa'dan iki örnek: Basilicata/İtalya ve Sitia/Yunanistan". *Kırsal Çevre Yıllığı 2001*, ss. 12-33.
- Schofield, P. (2010). "City Resident Attitudes to Proposed Tourism Development and Impacts on Community". *International Journal of Tourism Research*, 13(2): 218-233.
- Sheldon, P. ve Abenoja, Y. (2001) "Resident Attitudes in a Mature Destination: the Case of Waikiki". *Tourism Management*. 22: 435-443.
- Torun, E. (2013). Kırsal Turizmin Bölge İnsanına Katkıları: Kmü Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 15 (24); 31-37,
- Tosun, C. ve Timothy, D. J. (2003). "Arguments for Community Participation in The Tourism Development Process". *The Journal of Tourism Studies*. 14(2), 2-15.
- Türker, G. Ö. ve Türker, A. (2014). "Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği". *Electronic Journal of Vocational Colleges-May/Mayıs*.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.Seçlin, (8. Basım). Ankara.
- Yoon, Y., Gürsoy, D., Chen, J.S. (2001). "Validating a Tourism Development Theory With Structural Equation Modeling". *Tourism Management*, 22, 363-372.
- Zadel, Z., Ivancic, I. ve Cevapovic I. (2014). "Residents' Attitudes Towards Tourism Potential Of Small Rural City Of Požega". *Tourism and Hospitality Industry 2014, Congress Proceedings, Trends in Tourism and Hospitality Industry*. (174-188).

Zenker, S. Ve Beckmann, S. C. (2012). Place Branding: the Issue of a Narrowed Tourism Perspective. Strategic Marketing in Tourism Services (Ed: R. H. Tsiotsou ve R. E. Goldsmith). Bingley: Emerald Group Publishing Limited.

Zhong, L., Deng, J., Song, Z., Ding, P. (2011). "Research on Environmental Impacts of Tourism in China: Progress and Prospect". *Journal of Environmental Management* 92, 2972-2983.

INTERNET KAYNAKLARI

<http://bodrum.bel.tr/sualti-arkeoloji-muzesi.html>, (Erişim Tarihi: 10.03.2018)

<http://www.bodrum.gov.tr/ilcemiz-hakkinda-gerekli-bilgiler>, 2015 1.DÖNEM BRİFİNG.doc, (Erişim Tarihi: 05.03.2018)

<http://www.bodrumgundem.com/2015/12/28>, (Erişim Tarihi: 01.03.2018)

<http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,73785/bodrum.html>, (Erişim Tarihi: 01.03.2018)

<http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,159788/mausoleion.html>,(ErişimTarihi: 04.03.2018)

<http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,159790/antiktiyatro.html>,(ErişimTarihi:04.03.2018)

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059, (Erişim Tarihi: 15.03.2018)

http://turizm.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2018/01/Bulten_204.pdf, Dokuz Eylül Üniversitesi Reha Midilli Foça Turizm Fakültesi Bülteni, cilt 2, sayı 4, s.10, Röportaj Köşemiz / Semih Adıyaman, (Erişim Tarihi: 10.03.2018)